

Bo Jensen
Säkerhetsstrateg

Handlingsplan för trygghetsskapande och förebyggande arbete

1. Sammanfattning	3
2. Trygghetsituation.....	4
2.1 Trygghetsmätning.....	4
2.2 Öppna jämförelser (SKL).....	4
2.3 Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen.....	4
3. Hänsyn till angränsande program och projekt	5
3.1 Exempel på angränsande	5
4. Målbild	5
5. Målområden på kort sikt.....	6
5.1 Samverkan, samordning och dialog	6
5.2 Trygghetsmätning.....	7
5.3 Konkret känsla av trygghet	7
5.4 Konkreta pågående åtgärder för trygghet.....	7
5.5 Ordningsstörningar	8
5.4 Nedskräpning, skadegörelse och klotter.....	8
5.7 Chefssamråd och Ungsam	9
6. Målområden på längre sikt	9
6.1 Trygghetsprogram	10
6.2 Översyn av organisation.....	10

1. Sammanfattning

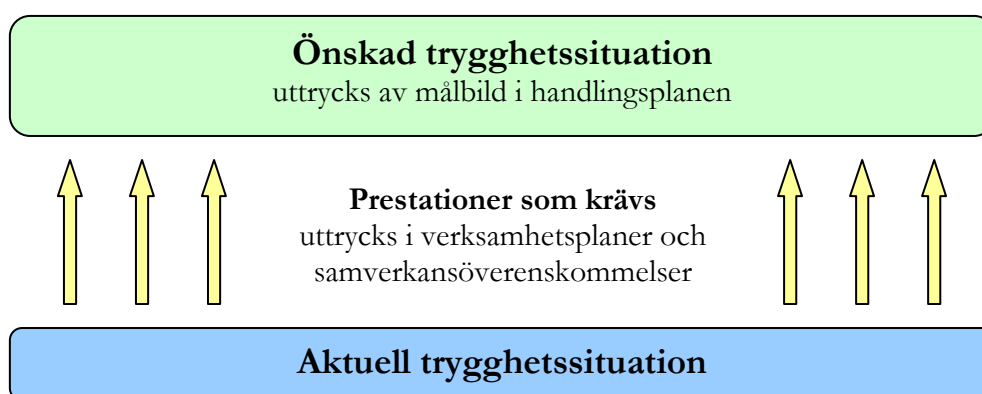
Kommunfullmäktige i Haninge fattade år 1997 beslut om att inrätta ett lokalt brottsförebyggande råd samtidigt som det första brottsförebyggande programmet antogs. År 2005 omarbetades programmet och syftet har varit att utgöra stöd till diskussionen om brott, brottslighetens orsaker och det förbyggande arbete. Kommunstyrelsen har fastställt en strategi för det fortsatta trygghetsskapande arbetet.

Tillsammans med strategin har denna handlingsplan upprättats. Handlingsplanen beskriver insatsområden av strategisk betydelse och mål av mer operativ karaktär som syftar till att trygghetsskapande samt brottsförebyggande åtgärder som stärker den upplevda känslan av trygghet och trivsel sker på både kort och lång sikt. Handlingsplanen harmoniserar väl med Mål och Budget 2012 – 2013 fastställd av kommunfullmäktige 2011-06-13. (Invånarnas trygghet ska öka)

Strategi och handlingsplan ersätter Brottsförebyggande program för Haninge kommun antaget 2005.

För att uppnå målen som beskrivs krävs prestationer av både kommunens nämnder och bolag. Intentionen är att målen bryts ner i mer detaljerade åtaganden som återfinns i förvaltningarnas verksamhetsplanering.

En förutsättning för ett framgångsrikt trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbete är ett respektfullt samarbete mellan kommunen och organisationer samt myndigheter verksamma i det geografiska området. Kommunen ska verka för att även andra organisationer och myndigheter ska sträva mot de mål som anges i handlingsplanen.

Schematisk bild av målarbetet

Framgångsfaktorer enligt strategin:

- Utveckla och avtala om samverkan mellan myndigheter och andra aktörer som innebär effektivare utnyttjande av kompetens och resurser
- Stödja och uppmuntra det medborgerliga initiativet på lokal nivå
- Med kontinuitet kartlägga och följa upp trygghetssituationen genom trygghetsmätningar som utgör ett viktigt underlag för prioriteringar och planering av insatser
- Den fysiska miljön ska vara utformad så att trygghetskänslan stärks och tillfället för brott försvåras. Den fysiska miljön ska också vårdas och skyndsamt återställas vid åverkan
- I god dialog med medborgarna beskrivs det trygghetsskapande arbetet och uppnått resultat

2. Trygghetssituation

Att bedöma trygghet är komplext vilket innebär att arbetet med att tolka situationer och resultat ur undersökningar och rapporter bör ske med stor ödmjukhet. Hellre nästan rätt än exakt fel som en statistisk sanning ibland uttrycks. Hur som helst utgör resultaten en god grund att planera en del av det trygghetsskapande arbetet utifrån.

2.1 Trygghetsmätning

Haninge kommun genomförde under hösten 2011 en trygghetsmätning i form av frågeformulär som skickades ut till 3 200 hushåll fördelat på tio kommundelar. Samma frågeformulär har använts av polismyndigheter och kommuner samt andra aktörer mellan åren 1996 – 2011. Frågeformuläret omfattar områden rörande utemiljön, missbruksproblematik, ordningsstörningar, utsatthet för mängdbrott som privatperson, allmän oro för brott, mer konkret känsla av otrygghet samt en bedömning av polisens arbete mot lokala problem i ett bostadsområde.

Det sammanfattade trygghetsindexet för Haninge kommun har inte förbättrats sedan år 2006 då senaste mätningen genomfördes, men har heller inte försämrats. Positiva resultat för år 2011 är att utsattheten för mängdbrott har sjunkit, förmodligen rätt avsevärt. Missbruksproblematiken anses lågt, kvinnor som antastas eller stökiga ungdomsgång visar i undersökningen på låga värden av förekomst, den allmänna oron för egendomsbrott är också låg.

Problem som däremot sticker ut i undersökningen år 2011 tycks vara trafikrelaterade problem som bilar kör för fort, busåkning med moped och att trafikregler i övrigt inte respekteras. En betydande otrygghetskänsla finns i vissa kommundelar och att utemiljön med nedskräpning och skadegörelse i en del områden inte anses bra.

2.2 Öppna jämförelser (SKL)

En annan rapport som visar på en aktuell trygghetsbild i Haninge är Sveriges kommuner och landstings (SKL) öppna jämförelser 2011. Uppgifterna bygger på nationell statistik från Socialstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statistiska centralbyrån, Brottsförebyggande rådet, SOS Alarm och Rikspolisstyrelsen. En trygg och säker kommun i detta avseende är en kommun där det sker få olyckor, där få brott begås och där kriser hanteras på ett bra sätt. I denna undersökning återfinns Haninge som en medelkommun vilket innebär att vi varken sticker ut till det bättre eller det sämre i jämförelse med motsvariga kommuner i länet och landet.

2.3 Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

En mer generell bild av otrygghet ur perspektivet storstadsregion som Haninge utgör en väsentlig del av kan utläsas ur Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUF 2010):

Trygghet och säkerhet är viktiga faktorer för att göra regionen attraktiv. Otrygghet kan bero både på faktiska yttre hot och på en subjektiv upplevelse av oro. Trygghet förutsätter tillit till samhället och andra människor men påverkas också av yttre förhållanden som stadens, bostadsområdets och transportsystemets utformning.

Många storstadsbor känner sig otrygga utomhus. De många öde stråken i stadsbygden upplevs som otrygga även om risken för att utsättas för våld är liten. Miljöer som bidrar till otryggheten är bland annat trafikleder som skapar barriärer, gångtunnlar där människor är rädda för att bli överfallna samt folktomma stråk och skymda bakgårdar. Oro att utsättas för våld är ett konkret problem, i synnerhet för kvinnor i storstadsområden men även en relativt stor grupp män i storstads-

regionen begränsar sin rörelsefrihet utifrån oro. Fler kvinnor än män avstår dock från att gå ut på kvällen av rädsla för att bli utsatta för våld.

Mer än hälften av kvinnorna och en tredjedel av männen känner sig otrygga när de reser ensamma på kvällen med tunnelbana och pendeltåg. Känslan av trygghet ökar påtagligt när människor reser i sällskap. Om människor avstår från att resa minskar inte bara den egna rörligheten och möjligheten till möten med andra människor, utan även tilliten till andra och till samhället i övrigt.

3. Hänsyn till angränsande program och projekt

Inom kommunen sker flera projekt som har ett angränsande syfte som strategi och handlingsplan för trygghet. Med angränsande syfte menas att arbeten som sker utifrån andra uppdrag också resulterar i ökad trygghet och minskad brottslighet och på det viset har positiv inverkan på trygghetsarbetet. Och omvänt ger trygghetsarbetet förmodligen positiva effekter i de andra projekten.

3.1 Exempel på angränsande ...

- Strategi för ungas trygghet, hälsa och utveckling
- Stödcentrum för unga brottsoffer
- Utredningscentrum för unga lagöverträdare
- Gestaltningssprogram för den yttre offentliga miljön
- ANTD – kommunens arbete mot alkohol, narkotika, tobak och droger
- Krogar mot knark
- Utmärkt förening

4. Målbild

Inom det brottsförebyggande området har det under lång tid fokuserats på förövaren, både den potentiella och den faktiska. Genom att påverka attityder och värderingar har vi försökt få människor att inte vilja begå brott. Vi har inte i samma utsträckning beaktat och sett vikten av att den fysiska miljön har stor påverkan på hur väl vi lyckas med den upplevda tryggheten och minska risken för brottsliga/kränkande handlingar.

En jämförelse med en annan utveckling i samhället som har lyckats höja säkerheten och minska risken för olyckor är trafiksäkerhetsarbetet. I det arbetet har man inte stirrat sig blind på bilföraren/förövaren utan också beaktat den fysiska miljön runt omkring. Med den utgångspunkten kan några målområden i handlingsplanen fungera som inriktning för att skapa och stärka förlåtande system som bra komplement till det brottsförebyggande arbetet.

För att skapa och stärka en trygg och trivsam kommun behövs både åtgärder som minskar den faktiska risken för att utsättas för olyckor och brott, och åtgärder som ökar trygghet och tillit till samhället och varandra. Utformningen av den fysiska miljön har stor betydelse för att öka tryggheten hos människor. En lämplig utformning av bostadsområden och det offentliga rummet leder till överskådlighet som minskar känslan av otrygghet och bidrar till att förebygga brott. Ett trivsamt offentligt rum som hålls efter befolkas mer med en blandning av vuxna och unga. Medborgarnas trygghetsbild som ett viktigt underlag att utgå ifrån behöver uppdateras i ett lämpligt intervall.

5. Målområden på kort sikt

Kommunen fokuserar under angiven period på att hantera nedan beskrivna prioriterade målområden. Resultat från genomförd trygghetsmätning och SKL: s öppna jämförelser utgör en del av underlaget till prioriteringar. Några målområden utgår från pågående projekt som kräver kontinuitet och ytterligare kan förbättras. Måluppfyllelsen ligger till viss del utanför kommunens kontroll då andra aktörers medverkan påverkar utfallet inom målsättningarna. Samverkan är alltså en viktig utgångspunkt.

En del av beskrivna uppgifter är av sådan karaktär att de kan hanteras snabbt och med små resurser medan andra kräver större resurser och mer långsiktig planering. Med att påvisa att problem hanteras ökar förtroendet för det trygghetsskapande arbetet och den upplevda trygghetskänslan stärks. Redan insatser mot mindre problem har alltså stor effekt på den upplevda tryggheten och förtroendet för kommunens hanteringsförmåga.

5.1 Samverkan, samordning och dialog

En förutsättning för ett effektivt och långsiktigt trygghetsskapande arbete är att kommunen utvecklar samarbetsformer med samverkansaktörer. Erfarenheter och uppföljningar som gjorts av samverkan i detta sammanhang visar på vikten av att den byggs utifrån lokala problem och förutsättningar.

Medborgarna ska känna förtroende för kommunens arbete och förmåga. Det behöver därför råda balans i den information som går ut om vad som faktiskt sker och vad som uppfattas ske. Felaktiga föreställningar leder till att mindre korrekta mytbilder etableras som i sin tur befäster känslan av upplevd otrygghet. Redovisningen ska vara transparent, det som faktiskt sker oavsett det är positivt eller negativt, ska så långt det är möjligt sakligt kommuniceras ut.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
Ingående uppgifter i handlingsplanen har nämnderna olika ansvar för. Det framgår i de flesta fall av tabeller i planen. Nämnderna beaktar strategin och handlingsplanen i sin årliga strategi och budget. Förvaltningarna tar hänsyn till handlingsplanen vid verksamhetsplanering	Samtliga
För en del uppgifter i handlingsplanen krävs implementering och samordning. Handlingsplanen följs upp och revideras under varje mandatperiod	KSF
Samverkansavtal eller överenskommelser bör tecknas mellan kommunen och samverkande aktörer kring insatser som genomförs. Samverkansöverenskommelser ger samarbeten struktur och tydliggör vilka mål man vill uppnå och vem som gör vad	Samtliga
Medverka till nystart i det formella chefssamrådet lett av Södertörns polismästare. Uppgiften innebär att tydliggöra kommunens representation i samrådet	KSF
Förvaltningarna utvecklar former för att sakligt och frekvent visa medborgarna vad som genomförs och uppnås inom området trygghet och trivsel. Arbetet sker tillsammans med enheten för marknadsföring och kommunikation	Samtliga

5.2 Trygghetsmätning

Undersökningen ger en bild av invånarnas upplevelser av trygghet och vilka problem man har i sitt bostadsområde, och hur de skiljer sig mellan olika områden och över tid. Anledningen till att man genomför trygghetsmätningar är flera. Om människor är otrygga, påverkar det livskvaliteten både för enskilda individer och för bostadsområdet som helhet. Man väljer att avstå från olika vardagsaktiviteter, t.ex. att gå på bio, åka buss eller gå på fritidsaktiviteter, därför att man känner sig otrygg och rädd. Om det blir för stora problem i ett bostadsområde finns det stor risk att de boende ger upp och slutar bry sig och reagera om det händer något. Det i sin tur kan få till följd ytterligare problem. Genom att uppmärksamma tecken på förändringar i bostadsområden kan resurser satsas på rätt ställen, och på så vis medverka till att vända en negativ utveckling.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
Hösten 2013 genomförs nästa trygghetsmätning.	KSF
Resultat av trygghetsmätningen sammanställs och meddelas nämnderna och samverkande aktörer	KSF

5.3 Konkret känsla av trygghet

De områdena som visar på höga värden om otrygghet ska ha prioriterade åtgärdsprogram. Konkreta känslan av trygghet måste öka i de områden som trygghetsmätningen redovisade höga värden. Målet är att hindra riskområden att utvecklas till verkligt svåra problemområden (trygghetsindex över 3.50). För att effektivt komma igång med angelägna insatser arrangeras workshops. Workshops ska också ses som tillfälle att planera för den samordning som krävs mellan flera aktörer samt leda till en bild över resursuttag och budget samt när i tid insatser ska ske.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
Workshop genomförs med aktörer i Handen och Brandbergen.	KSF
Bilda analysgrupp vid workshop för åtgärder med ex. förvaltningar, fastighetsägare, krogar. Analysarbetet ska syfta till att definiera prioriterade åtgärder och inrikta om genomförande	KSF
Genomförandegrupp bildas med uppgift att planera och genomföra analyserade åtgärder	Aktuell förvaltning

5.4 Konkreta pågående åtgärder för trygghet

Grannsamverkan innebär en brottsförebyggande metod där de boende hjälps åt att hålla uppsikt över varandras bostäder och närområde. Grannsamverkan finns etablerad i ett stort antal bostadsområden i Haninge kommun och utökning sker kontinuerligt. Enligt statistik från de senaste två åren har Haninge haft en mindre utsatthet för bostadsinbrott än grannkommunerna. Forskning pekar också på att fungerande grannsamverkan minskar risken för bostadsinbrott med en femtedel. Den grannsamverkan som sker idag är nästan uteslutande kopplad till villaområden. Då

bostadsinbrott sker lika mycket i lägenheter behöver grannsamverkan byggas ut i den boendeformen också.

Till grannsamverkan finns en kompletterande grannstödsverksamhet. **Grannstöd** innebär att personer ur grannsamverkan deltar i en bilburen patrullering i grannsamverkansområden och leds av närpolisen. Grannstöd är organiserat av Föreningen grannstöd i Haninge. Verksamheten sker i samverkan med polisen, bostadsbolag och kommunen.

Nattvandring sker på några platser i kommunen som leds av föräldragrupper eller föreningar. Nattvandring i Haninge behöver stärkas genom att fler föräldragrupper och föreningar kan engageras.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
Etablering av grannsamverkan i flerbostadshus/områden ska öka. En utökad grannsamverkan sker i samarbete mellan polisen, bostadsbolagen, grannstödsföreningen och Haninge kommun	KSF
Föreningen grannstöd i Haninge har ombildats under året och kommunen är medfinansier till den förändrade verksamheten	KSF
Nattvandring som företeelse behöver utvecklas och ske på fler platser än idag. Nattvandring bör utgå från föräldrarna och kan kompletteras med insatser från föreningar och frivilligorganisationer	UBF, KOF, KSF

5.5 Ordningsstörningar

De ordningsstörningar som sticker ut i trygghetsmätningen ska följas upp. Problem med mopedåkning, bilar kör för fort och trafikregler som inte efterlevs är i jämförelse med övriga landet stora.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
I varje kommundel uppfattas busåkning med moped som ett stort problem. Det yttrar sig genom buller och fortkörning, framfart på cykelvägar och i parker mm. På gemensamt initiativ från skola och fritidsverksamhet tillsammans med polisen planeras för insatser som riktar sig till skolungdomar med mopeder. Situationen analyseras i samarbete med Ungsam och skolungdomarna själva	UBF, KOF
Trafikrelaterade störningar som bilar kör för fort och att trafikregler inte respekteras uppfattas i trygghetsmätningen som omfattande. I samtliga kommundelar uppfattas problemet som utbrett. Situationen analyseras i samråd med polisen	KSF, SBF

5.4 Nedskräpning, skadegörelse och klotter

Det finns ett tydligt samband mellan nedskräpning, skadegörelse, klotter och otrygghet. Ett område som är nedskräpat på olika sätt signalerar en form av förfall och att ingen bryr sig eller är

ansvarig. Forskning visar att skräp föder skräp, dvs. är där mycket skräp, klotter och affischer så eskalerar nedskräpningen och vandaliseringen ytterligare. En följd av detta blir att människor känner sig otrygga i sådana miljöer. Förutom att nedskräpningen ökar så kan även kriminaliteten öka i ett sådant område. Det är således kontexten i en miljö som utlöser ett beteende hos människor. Teorin som påvisar ovanstående går under namnet Broken Windows theory (Wilson & Kelling, 1982). Sammanfattningsvis måste kommunens uppgift vara att motverka såväl nedskräpning, skadegörelse och klotter eftersom allt detta ökar känslan av otrygghet.

Av resultatet från trygghetsmätningen framgår att i samtliga kommuner svarar en stor del av respondenterna att deras närmiljö upplevs som nedskräpad och vandaliserad (ex glaskross, klotter). Arbete sker idag genom att ansvarig aktör åtgärdar fel och brister men inte utifrån systematisk egenkontroll utan mer när allmänheten felanmäler.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
Förvaltningarna utarbetar rutiner för egenkontroll över egna anläggningar som syftar till att tidigt och inte minst regelbundet upptäcka och hantera uppkommen nedskräpning, skadegörelse och klotter. Rutinerna ska vara kända i organisationen och allmänheten ska ha kännedom om kommunens arbetssätt och ambitioner	Samtliga förvaltningar
Förvaltningarna genomför systematiskt egenkontroll och åtgärder samt dokumenterar resultat av utfört arbete på egna anläggningar	Samtliga förvaltningar
Handslaget ska genom samverkansformen ytterligare befästas och utvecklas	KSF
Upprätta handlingsplan för att förebygga klotter som skadegörelse	KSF

5.7 Chefssamråd och Ungsam

I kommunen finns en organisation som har till uppgift att bli förhindra att ungdomar hamnar i kriminalitet eller andra destruktiva former genom att arbeta med brottsförebyggande och sociala problem kopplat i första hand till högstadieskolorna och tillhörande fritidsgårdar. Vid varje skola finns ett **Ungsam** som fungerar som ett lokalt råd med representanter från skola, fritid och soc. samt polisen. För att stödja och till viss del samordna mellan de åtta Ungsamråden finns ett **chefssamråd**.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
Medverka i de målområden som anges där det finns beröringspunkter med eget uppdrag (ex busåkning med moped, här kan Ungsam förmodligen bidra med kunskap och förslag på hur insatser kan ge bäst effekt)	UBF, KOF, SOF

6. Målområden på längre sikt

Kommunen fokuserar under handlingsplanens angivna tid på att inleda arbete kring nedan beskrivna målbilder över lite längre sikt. Det betyder inte att arbetet ska vara slutfört men så pass bearbetat att vissa inriktningar kan anas och förberedande insatser påbörjas.

6.1 Trygghetsprogram

Bebyggelsemiljön är en viktig faktor som påverkar graden av rädsla eller känslan av otrygghet. Om bebyggelsemiljön är orolig och misskött kan den bidra till att öka rädslan eller känslan av otrygghet. Är den däremot välordnad och välskött kan den istället stärka tryggheten. Om det är många människor som vistas i den offentliga miljön ökar den sociala kontrollen. Det bör därför eftersträvas att bebyggelsemiljön i kommunen består av både bostäder, service och arbetsplatser för att kommundelarna ska befolkas under så stor del av dygnet som möjligt.

Kommunens ansvar för den offentliga miljön är en viktig och stor pusselbit i att skapa ett tryggt och trivsamt Haninge. Olika verksamheter måste optimalt samverka och komplettera varandra för att ge de bästa förutsättningarna för trygghet där människor bor, vistas eller färdas. Att inte använda parker, gångstråk, gator och torg på grund av bristande skötsel, underhåll eller planering utifrån ett trygghetsperspektiv kan aldrig accepteras.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
En förstudie till ett trygghetsprogram inleds under perioden. Programmet ska syfta till att ge kommunens planerare och förvaltare en bild av vad som skall beaktas och åtgärdas för att Haningebor och besökare skall känna sig så trygga att de inte väljer bort promenaden, bussen till aktiviteter eller cykeln till jobbet/skolan	SBF

6.2 Översyn av organisation

Inom kommunen sker en mängd olika projekt som direkt eller indirekt har påverkan på det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Projekt som angränsar till det trygghetsskapande arbetet och genom synkronisering och samordning kan leda till ett hållbarare resultat behöver kartläggas. Syftet är inte att allt måste integreras och ledas från ett håll utan mer klarlägga om arbetet med trygghet och trivsel och andra projekt var för sig eller i samordning där det är möjligt kan leda till att det stärker det egna avgränsade arbetet och måluppfyllelse. I avsnitt 3:1 finns ett antal exempel på angränsande projekt/system som kan ses som vägledning om vad som här avses med angränsande projekt.

En översyn behöver också ske av hur kommunen organiserar sig och fortsättningsvis beskriver målbilder inom området trygghet och trivsel.

Uppgift	Berörd nämnd/förvaltning
Projekt och tillhörande styrning som angränsar till trygghet och trivsel förtydligas. På ett enhetligt sätt beskrivs projekt med ex. syfte, organisation, styrning/rapportering och samverkan	Samtliga förvaltningar KSF samordnar
Utred behov och förslag till modell för hur det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska ledas och organiseras för att möta framtida utmaningar	KSF